

Срещата на Владимир Сис с българския историк проф. Васил Златарски в Прага

Тази година се навършват 55 години от трагичната смърт на чешкия журналист Владимир Сис (1889–1958). Свързал живота си с България, след Първата световна война той се завръща в своята родина и работи като завеждащ културната хроника на популярния в-к „Народни листи“. На страниците на вестника чешкият журналист популяризира културния живот в България и изявите на български интелектуалци в Чехословакия. През есента на 1923 г. председателят на „Българо-чехословашка взаимност“ проф. Васил Златарски (1866–1935) заедно с членове на дружеството посещават гр. Прага. По време на престоя си в чехословашката столица българският историк дава интервю на Вл. Сис за читателите на „Народни листи“.

В началото на разговора Вл. Сис представя на читателите своя гост: „известен български историк и наследник на покойния д-р К. Й. Иречек, виден славянофил и ревностен привърженик на идеята за славянско сближение.“ Същевременно, чешкият журналист откровено признава за царящото в Чехословакия убеждение, че след Първата световна война „България била чужда на славянската идея“. Затова, продължава Вл. Сис, поместеното с проф. В. Златарски интервю има за цел да разсее тази заблуда.

СЛАВЯНСКАТА ИДЕЯ В БЪЛГАРИЯ

В уводните си думи проф. В. Златарски посочва, че през XIX век славянската идея има романтичен привкус и се свързва с имената на чешките слависти Ян Колар, Павел Шафаржик и на руските славянофили Николай Аксаков и Иван Киреевски. По-нататък проф. В. Златарски очертава историята на славянската идея в българските земи, която датира от времето на турското робство, когато българите са били откъснати от евро-

пейската цивилизация. След Освобождението славянската идея в България се засилва, продължава проф. В. Златарски, стимулирана от симпатиите и признателността на българите към руския и чешкия народ – на първите българите дължат своето освобождение, а на вторите – културния напредък на освободената си държава. Не бива да забравяме имената на К. Иречек, В. Добруски, братя Шкорпил, Ян Мърквичка, Ярослав Вешин и останалите чешки интелектуалци, които след освобождението на България допринасят за нейната модернизация. Затова и организираната екскурзия до Прага през 1923 г. е своего рода израз на признателност спрямо тях. Сръбско-българската, Междусъюзническата и Първата световна война поставят на изпитание славянската идея и оставят дълбока рана в историята на южните славяни. Голяма заблуда е да се мисли, подчертава българският историк, че тези войни унищожават славянската идея в България. „Не искаме войни и конфликти, вместо това апелираме към братско съжителство, основано на взаимно разбирателство и справедливо решение на всички проблеми, които представляват пречка за постигане на българо-югославянско единство.“ Независимо от продължаващото недоверие на Белград към България, отбелязва проф. В. Златарски, българските управляващи не са се отказали от мисълта да изгладят отношенията си със своята западна съседка. „Знаем, че сключването на сръбско-българско споразумение е главна предпоставка за по-добро бъдеще на славянството на Балканите.“

Това изказване е направено само ня-

колко месеца след деветоюнския преврат, който сваля от власт правителството на Александър Стамболийски, ползващо се със симпатии сред чехословашките правителствени кръгове и управляващите в Белград. Новото правителство начело с Александър Цанков е посрещнато с недоверие от Кралството на сърби, хървати и словенци (Югославия) поради опасения, че ще провежда политика, насочена към ревизия на Ньойския мирен договор. За да изгладят отношенията си с Белград, българските управляващи търсят посредничеството на Чехословакия. Тя не само е съюзник на Кралството на сърби, хървати и словенци, но след Първата световна война си е спечелила имиджа на стожер на славянството. Затова от страниците на вестника проф. В. Златарски апелира към чехословашкото правителство: „Не забравяйте поверената ви от славянския свят мисия. Не забравяйте малкия и изтерзан български народ, който, в името на славянството, се стреми единствено към братство и справедливост.“

Действително, през следващите години чехословашкото правителство се опитва на няколко пъти да влезе в ролята на посредник между София и Белград с цел да изгладят отношенията между двете балкански държави. То обаче е принудено да се съобразява със своя съюзник Кралството на сърби, хървати и словенци. Българските управляващи надценяват посредническата роля на Чехословакия, чиито резултати са по-малки от очакваните.

Д-р Красимира Мархولةва
по материали от в-к „Народни листи“